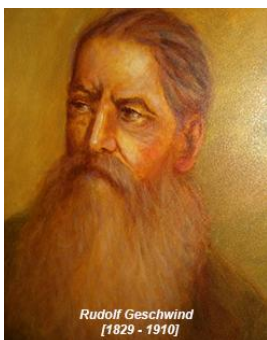

23. júl 1764 bol pre Žarnovicu významný deň.

23. júl 1764 sa stal pre – opidum - mestečko Žarnovica, veľmi významným dátumom. V tomto roku uplynulo 250 rokov, keď Žarnovicu navštívili cisárske deti - princ Leopold a Jozef II. v tej dobe Rímsky kráľ, synovia cisárovnjej a uhorskej kráľovnej Márie Terézie a cisára Františka Lotrinského, neskôr obaja veľmi významní cisári Rakúsko Uhorska. Princovia sa mali pripraviť na plnenie vladárskych povinností, takže keď sa mali oboznámiť s baníctvom mohli to najlepšie urobiť v stredoslovenských banských mestách. Bol pondelok a cisárske veličenstvá v sprievode významných dvorných osobností ako boli princ Albert, neskôr zať Márie Terézie a uhorský miestodržiteľ, pre ktorého s manželkou bol prestavaný Bratislavský hrad po roku 1766 a množstvo grófov i cisárskych radcov a generálov navštívili Hodrušu. V tejto lokalite vošli do dedičnej štôlne cisára Františka známe dielo správcu Mateja Zipsera významného banského odborníka. O celej návšteve v banských mestách napísal vtedy sedemnást ročný princ Leopold podrobný zápisník z ktorého vyberáme: Keď sme vyšli z tej štôlne na tom, istom mieste, kde sme do nej vošli, nastúpili sme do koča a šli sme obedovať do chýrečného pivovaru v Žarnovici. Cestou sme videli rieku Hron, po ktorej sa splavuje veľké množstvo stavebného aj palivového dreva, z ktorého sa páli uhlie pre potrebu baní. Napokon sme vošli do pivovaru v Žarnovici. Je to veľká budova štvorcového pôdorysu, ktorá vynáša ročne komore (***banská komora***) 16 tisíc florénov z piva a z páleného, čo sa tam vyrába. (*Pivovar bol v Žarnovici od 17. storočia . Dodával pivo a pálenku najmä pre robotníkov kráľovských baní a hút na okolí Banskej Štiavnice*). Obedovali sme v besiedke na lúke, postavenej zo zelene, zhotovenej umeleckým spôsobom na vysokej úrovni z konárov stromov. Bola tam aj čestná eskadra z pluku Karola Pálffyho. (*Išlo o bezpečnosť sprievodu zabezpečovanú plukom kyrysíkov – obrnených jazdcov kráľovskej jazdy ktorému velil gróf Karol Pavol Pálffy od roku 1734. Pluk sa vyznamenal v sedemročnej vojne*). Po obede sme si šli prehliadnuť rozličné pece, ktorých je veľký počet a sú veľmi pekné. (*Tu opisuje princ Leopold pece v Žarnovickej Hute. Huta postavila banskoštiavnická banská komora najmä kvôli rozsiahlym lesom na území Revištského panstva. Spracúvali v nej banskoštiavnické rudy. Huta bola v čase návštevy nielen rozsiahly, ale aj moderne vybavený závod. Bolo v nej 10 ťahtových pecí, 2 plameňové, 2 zháňacie, 2 pražiacie pece a gliedová pec, sklady na drevené uhlie a pod. Vedľa huty vzniklo aj sídlisko*). Princ ďalej píše: potom sme si prezreli výrobu dreveného uhlia. Uhlie sa tu vyrába z dreva, ktoré sa sem dopravuje z blízkych vrchov pomocou prieplavu širokého len 4 stopy (*jedna stopa=33,748 cm*) a o voľačo viac ako jednu stopu hlbokého. Medzi vrchmi sa nachádza veľká nádrž na vodu, ktorá sa otvorí vtedy, keď chcú plaviť drevo nahádzané do malého prieplavu a ktorého voda prudko odnáša. (*tu Princ Leopold hovorí o uhliarstve Terézia, kde sa páľilo drevené uhlie pre žarnovickú hutu z dreva, dopravovaného z lesov Revištského panstva. Drevo sa približovalo suchými rizňami ku kanálu, a po ňom sa splavovalo k uhliarstvu, kde sa z neho páľilo v milieroch drevené uhlie*). Keď sme sa vracali zo Žarnovice do Štiavnice, ukázali nám trasu slávnej štôlne cisára Františka. Bola označená bielymi terčami, umiestnenými v pravidelnom odstupe v lesoch až po vrcholky najvyšších kopcov.

Doslov k udalosti. Ak budeme podrobne čítať denník nadobudnete pocit, že čítate dramaturgiu uvítania princov v meste Žarnovica. Je to významná udalosť pre toto mesto, ktorých zase nie je tak veľa, aby sme ich nevyužili pre zaujímavý zážitok nielen domácich obyvateľov. A ešte si položme otázku, koľko miest na Slovensku malo to šťastie, že ho navštívili cisárske veličenstvá, odpoveď bude veľmi stručná.

Koľko obcí na Slovensku sa môže pochváliť, že má vlastnú vyšľachtenú ružu - vznikne v Horných Hámroch rozárium ?

Na prvý pohľad sa to zdá bizardné, ale obcou s vlastnou ružou sú Horné Hámre, ktorá je zakladajúcim členom oblastnej organizácie cestovného ruchu Regi3n Gron. V kronike obce by sme našli zápis z 19. storočia o sobáši a neskôr narodení dvoch synov svetovej osobnosti, ktorá tu pôsobila a písala o tomto mieste, že tu má „ ružový raj“. Ani by som sa nečudoval ak by sa mi narodili dvaja synovia a darila by sa mi práca, zrejme by sme tiež hovorili o raji. Ale táto osobnosť skutočne píše o ružovom raji lebo bola jeho tvorcom. Tento príbeh je o svetovom šľachtiteľovi ruží a drevín Rudolfovi Jozefovi Geschwindovi (1829- 1910), ktorý v Horných Hámroch na mieste ktoré sa volá Brod, pôsobil od roku 1859. Na Brode (známa križovatka do Kľakovskej doliny s opustenou horárňou) bolo to miesto ružového raja, kde bola aj vyšľachtená ruža (Erinnerung an Brod - spomienky na Brod), ktorá sa ešte dnes ponúka na šľachtenie do našich záhrad. Na Brode napísal aj svoje pionierske dielo Hybridizácia lesných drevín. Zhrnul v ňom skúsenosti s krížením duba letného s dubom zimným a vizionársky vyjadril názor, že je možné vypestovať dreviny s novými vhodnejšími vlastnosťami. Medzi jeho najvýznamnejšie diela patrí veľká encyklopédia o Hybridizácii ruží vydaná v roku 1863 vo Viedni s tretím vydaním v roku 1997 v New Yorku. Šľachtiteľ vypestoval celkom 707 ruží podľa jeho záznamov, išlo prevažne o kríčkové ruže. No dnes už rozoznávame len 138 ruží, ale v roku 2000 prijali jeho najznámejšiu ružu „Pozdrav z Teplic“ do svetovej siene slávy ruží v Montreali, kde bolo prijatých len 14 ruží. Rudolf Geschwind je pre všetkých rozáristov na celom svete významnou ikonou, dozrel najvyšší čas využiť potenciál tejto osobnosti pôsobiacej na Slovensku pre významné atrakcie Slovenska. Viaceré jeho výpestky dnes môžu záujemcovia vidieť v krásnom rozáriu Baden pri Viedni ale aj na v arboréte Borová hora vo Zvolene – pôvodne ako súčasť najväčšieho kúpeľného parku v bývalom Československu pri kúpeľoch Sliač, kde sa zakladal cestovný ruch na Slovensku, keďže tam vybudovali prvý slovenský hotel.

Ing. Peter Sárinec – riaditeľ OOCR

Pokračuje zverejnenie výziev – stručne veľké písmená – súťaž o televízor (písmená ako nadpis aby udrľ do očí). Janka to potom prepošle na ďalšie webovské stránky v obciach.

ruža Erinnerung an Brod